

Ludzie niszczą unikatowe kultury szympanśów

9 marca 2019

Ludzie nie tylko prowadzą do wyginięcia szympanśów, ale niszczą ich... unikatowe kultury. Okazuje się, że tam, gdzie człowiek znacząco zmienił habitat szympanśów, mieszkające tam stada porzucają swoje unikatowe zachowania i powracają do podstawowego repertuaru aktywności.

Utrata różnorodności kulturowej szympanśów jest podobna do utraty języków przez ludzi, gdy pozostaje już tak mało użytkowników danego języka, że on wymiera. Utrata kultury zagraża też fizycznemu przetrwaniu szympanśów, gdyż wiele z unikatowych zachowań wypracowanych przez poszczególne grupy ma związek ze zdobywaniem dodatkowego pożywienia.

Przez szympansie kultury rozumiemy widoczne wśród różnych grup szympanśów różne zachowania, które są przekazywane potomstwu nie przez geny, a przez obserwację, uczenie się i naśladownictwo. Na przykład niektóre szympansy z Ugandy nauczyły się korzystać z mchu, by – jak gąbką – pobierać nim wodę. Szympansy w innych miejscach tego nie robią.

W 2002 roku Carel van Schaik, holenderski prymatolog z Uniwersytetu z Zurichu, zasugerował, że człowiek może niszczyć różnorodność kulturową szympanśów. Teraz prowadzone przez dekadę badania dowiodły, że van Schaik miał rację.

Zespół naukowców z Niemieckiego Centrum Badań nad Bioróżnorodnością obserwował przez lata 31 różnych tradycji kulturowych u 144 grup szympanśów w Afryce. Naukowcy obserwowali zwierzęta za pomocą kamer-pułapek, badali używane przez nie narzędzia oraz odchody, by sprawdzić, czy np. szympansy jadły termity, które można zdobyć jedynie posługując się narzędziami. Każda z szympanszych grup została umieszczona na mapie, a uczeni mierzyli, jaki wpływ na jej habitat mają

ludzie, badając m.in. gęstość zaludnienia czy istniejącą infrastrukturę. Badania wykazały, że im większy wpływ człowieka na habitat, tym szympansy wykazują mniej unikatowych zachowań kulturowych. Prawdopodobieństwo każdego z zachowań było o 88% mniejsze na obszarach silnie zmienionych przez ludzi. Zaobserwowaliśmy, że w tych miejscach szympansy traciły swoją różnorodność kulturową, mówi Ammie Kalan z Instytutu Antropologii Ewolucyjnej im. Maksa Plancka.

„To imponujące badania, uwzględniające tak wielką próbę, jaka jeszcze kilka lat temu była niewyobrażalna. Dokonano też bardzo szczegółowej analizy” – chwali prace niemieckich kolegów van Schaik.

„To bardzo smutne odkrycie. Ci z nas, którzy pracują na takich zmienionych obszarach, już wcześniej zauważali niepokojące sygnały. Jednak przeprowadzone szczegółowe badania są niezwykle ważne” – dodaje Jill Pruetz z Texas State University. Uczona dodaje, że utrata kultury jest niebezpieczna dla szympansów, gdyż jeśli przestaną używać narzędzi do łowienia termitów czy rozbijania orzechów, stracą dostęp do tych źródeł pożywienia.

Specjaliści komentują, że teraz wiemy, iż nie wystarczy dbać tylko o to, by liczba szympansów zwiększała się. Do ich przetrwania konieczne jest zachowanie ich różnorodności kulturowej. Obecność człowieka nie musi zapowiadać katastrofy.

Nawet tam, gdzie ludzie silnie zmienili krajobraz szympansy mogą przetrwać, pod warunkiem, że ludzie nie będą ich celowo zabijali. Utracą swoją kulturę, ale z czasem mogą wypracować nowe zachowania dopasowane do środowiska zmienionego przez ludzi.

Innym niezwykle ważnym elementem ocalenia szympansów jest tworzenie korytarzy, którymi zwierzęta mogą migrować pomiędzy grupami. „Społeczność, którą badam, jest ze wszystkich stron odcięta od innych grup. Brak możliwości wymiany osobników

między grupami to nie tylko brak wymiany genetycznej, ale również brak wymiany kulturowej” – mówi Pruett.

Naukowcy podkreślają, że taki sam problem może dotyczyć też innych gatunków, które mają własne kultury. Unikatowe zachowania kulturowe obserwowano m.in. u orangutanów, kapucynek, delfinów, orzek i wielorybów.

Autorstwo: Mariusz Błoński

Na podstawie: NewScientist.com

Źródło: KopalniaWiedzy.pl